

Nr 39

Socialförsäkringsutskottets betänkande i anledning av motioner om ökat studiestöd till korrespondensstuderande m. m.

Motionerna

I detta betänkande behandlas

motionen 1972:457 av fru Sundberg m. fl. (m), vari hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer att rätten till studielån utvidgas till att gälla dem som fullgör för viss utbildning obligatorisk praktiktjänstgöring;

motionen 1972:659 av herrar Mattsson i Lane-Herrestad (c) och Elmstedt (c), vari hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t anholder om skyndsamt utredning och förslag angående frågan om studiestöd till korrespondensstuderande som inte nu kommer i åtnjutande av studiebidrag jämte tillägg eller förhöjt studiebidrag;

motionen 1972:980 av herr Nilsson i Agnäs (m), vari hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t anholder om förslag, syftande till försöksvis anordnat studiesocialt stöd till personer, som genom självstudier och praktik i samband med hunduppfödning inriktar sig på att framdeles kunna driva fullgod kennelverksamhet, i enlighet med i motionen angivna riktlinjer.

Över motionen 1972:457 har utskottet infordrat yttranden från centrala studiehjälpnsämnden (CSN), skolöverstyrelsen (SÖ), universitetskanslersämbetet (UKÄ), Svenska kommunförbundet och Svenska landstingsförbundet.

Gällande bestämmelser m.m.

Det studiesociala systemet

De nuvarande studiesociala förmånerna utgår enligt två olika system beroende på vilken skolform den studerande tillhör. Till elever vid gymnasier och därmed jämförbara läroanstalter utgår studiehjälp enligt bestämmelser i studiehjälpsreglementet, medan elever vid eftergymnasiala läroanstalter erhåller studiemedel enligt bestämmelser i studiemedelsförordningen.

Inom studiehjälpssystemet skiljer man mellan äldre och yngre elever, varvid till den senare gruppen räknas elev som fyller högst 19 år under det kalenderår då läsåret börjar. Studiehjälpen omfattar för yngre elever, förutom behovsprövat studielån om i regel högst 4 000 kr. per läsår, studiebidrag om 110 kr. i månaden jämte bl. a. inkomstprövade och

behovsprövade tillägg samt resetillägg. Till äldre studerande utgår förhöjt studiebidrag om 175 kr. i månaden jämte studielån om i regel högst 6 000 kr. per läsår. Studiebidrag jämte tillägg liksom förhöjt studiebidrag utgår normalt endast vid heltidsundervisning som omfattar minst åtta veckor.

De studerande vid eftergymnasiala läroanstalter erhåller studiemedel enligt bestämmelserna i studiemedelsförordningen. Studiemedel består av studiebidrag och återbetalningspliktiga studiemedel. Studiemedlen är indexreglerade och utgår per år med 140 % av basbeloppet inom den allmänna försäkringen (f. n. 9 940 kr.). Har den studerande vårdnaden om barn under 16 år kan dessutom utgå barntillägg med 25 % av basbeloppet (f. n. 1 775 kr. per barn och år). Föreligger synnerliga skäl kan extra studiemedel utgå. Av studiemedlen utgör normalt 1 750 kr. studiebidrag medan återstoden skall betalas tillbaka med indexreglerade avgifter under i regel 20–25 år.

Studiemedel kan – i motsats till studiebidrag enligt studiehjälsreglementet – utgå även för deltidstudier till den som studerar på minst halvtid. Förutsättningen är att godtagbara skäl finns till att studierna bedrivs på deltid. Studiemedel till deltidstuderande utgår med hälften av vad som utgår till heltidstuderande, dvs. med 35 % av basbeloppet per termin. Barntillägg utgår med samma belopp som till heltidstuderande.

Studiestöd vid praktik

Under praktiktjänstgöring som ingår i kursplanen vid viss läroanstalt eller utbildningslinje är den studerande berättigad till studiehjälp. Däremot utgår inte studiestöd för sådan praktiktjänstgöring som fullgörs innan studierna påbörjats, oavsett om praktiken är en nödvändig förutsättning för att den sökande skall bli antagen till utbildningen eller ej.

Vuxenutbildningen

Under de senaste åren har en rad viktiga beslut fattats på vuxenutbildningens område. Genom den år 1967 beslutade vuxenutbildningsreformen (prop. 1967:85, SU 1967:117, 2LU 1967:45) har de vuxnas möjligheter till utbildning vidgats betydligt. Huvuddragen av de nuvarande utbildningsvägarna för vuxna framgår av följande uppställning.

1. *Kommunal vuxenutbildning.* Inom den kommunala vuxenutbildningen anordnas undervisning huvudsakligen enligt läroplanerna för grundskolans högstadium och gymnasieskolan. Utbildningen äger i allmänhet rum som deltidundervisning. 1967 års reform har medfört en kraftig expansion av den kommunala vuxenutbildningen. Sådan anordnas numera i mer än 300 kommuner. Omkring 37 500 elever deltog läsåret 1970/71 i kurser på grundskolans högstadium och ca 50 000 i kurser motsvarande gamla gymnasiet och fackskolan.

2. *Statlig vuxenutbildning.* Vid de statliga skolorna för vuxna i Norrköping och Härnösand meddelas utbildning enligt läroplanerna för grundskolans högstadium och gymnasieskolan, dock med undantag av de utpräglade yrkesinriktade linjerna. Undervisningen är en kombination av

brevskolstudier och undervisning vid resp. skola, s. k. varvad undervisning.

Fr. o. m. 1968 anordnas vid norrköpingsskolan också undervisning enbart per korrespondens. Även under denna utbildning förekommer dock viss undervisning på skolorten i form av bl. a. laborationer. Undervisningen är liksom den varvade undervisningen helt kostnadsfri. Staten svarar för bl. a. personalkostnader och utgifter för de studerandes undervisningsmateriel.

Bestämmelser om den statliga vuxenutbildningen finns intagna i kungörelsen (1971:424) om kommunal och statlig vuxenutbildning. I denna stadgas bl. a. att till kurs endast antas den som senast det kalenderår studierna påbörjas fyller 18 år eller i fråga om grundskolkurs 16 år, om inte särskilda skäl föranleder annat.

Antalet elever i varvad undervisning var i maj 1971 omkring 2 200 och antalet elever i brevsolkurser i augusti 1971 omkring 2 500.

3. *Studieförbund*. Inom de av staten godkända studieförbunden, av vilka de flesta har anknytning till någon folkrörelse, bedrivs en omfattande studiecirkelverksamhet med statsbidrag. Läsåret 1970/71 uppgick antalet statsbidragsberättigade studiecirklar till ca 162 000 och antalet deltagare till ca 1,6 milj.

4. *Arbetsmarknadsutbildning*. De vanligaste formerna av arbetsmarknadsutbildning är omskolningskurser, fortbildningskurser och nybörjarkurser. Berättigade att delta är de som är arbetslösa, hotade av arbetslöshet eller svårplacerade på arbetsmarknaden. Antalet deltagare beräknas under budgetåret 1971/72 till omkring 120 000.

5. *Korrespondensundervisning*. Antalet skolor och institut som ger korrespondensundervisning är litet. Efter hand som andra möjligheter till vuxenstudier byggts ut har korrespondensundervisningen delvis ändrat form. Kombinationer av korrespondensundervisning med kortare internatkurser eller studiecirklar har blivit allt vanligare. Utbudet av kurser omfattar dels enskilda ämnen eller delar av ämnen, dels större kombinationer som ger en viss kompetens. De flesta korrespondensstuderande använder numera kurserna för att komplettera punktvisa brister i kunskaperna.

Hermods korrespondensinstitut — i vilket NKI-skolan uppgick 1967 — är en stiftelse med bl. a. olika företag som delägare. Kurserna har till stor del inriktats på att utbilda anställda inom företagen. Kurserna är i huvudsak kompetensinriktade. Detta innebär att Hermods i sitt bestånd av kurser har sådana som är anpassade till grundskolans och gymnasieskolans läroplaner. Hermods har ca 90 000 nyanmälningar per år.

Brevskolan ägs av de stora folkrörelserna, bl. a. KF, LO, fackförbunden, TCO, ABF och HSB. Kursbeståndet är till stor del inriktat på delägarorganisationernas behov. Ofta specialproduceras kurser för en bestämd målgrupp. Därutöver har skolan ett brett allmänt kursbestånd. Brevskolan har ca 35 000 enskilda nyanmälningar per år.

Lantbrukets korrespondensskola ägs av jordbruksorganisationerna och är i huvudsak inriktad på utbildning inom jordbrukets område. Skolan

har ca 1 500 anmälningar per år.

Utöver de nu angivna utbildningsvägarna finns vissa andra former av utbildning för vuxna. Här kan nämnas folkhögskolor, kurser i radio och television, eftergymnasial vuxenutbildning, löntagarorganisationernas utbildning, statlig personalutbildning och utbildning inom det privata näringslivet. En översikt över de olika utbildningsvägarna finns i propositionen 1972:26 angående vuxenutbildning.

Studiestöd vid korrespondensstudier

Studier per korrespondens kan, som framgår av den ovan lämnade redogörelsen, bedrivas dels vid statens skolor för vuxna, dels vid de enskilda korrespondensinstituten. Studiestöd utgår enligt grunder som anges i ett av CSN den 4.12.1969 utfärdat cirkulär (nr 30/1969, senare ändrat på vissa punkter). Studiestödet utgår i form av studiehjälp enligt studiehjälsreglementet. Yngre elever kan således erhålla studiebidrag jämte tillägg och studielån medan äldre elever kan få förhöjt studiebidrag och lån. Berättigade till studiehjälp är dels elever vid statens skolor för vuxna, såväl de som följer varvad undervisning som de som bedriver brevstudier, dels studerande vid korrespondensinstitut med examens- och prövningsrätt, dvs. i praktiken endast Hermods.

Förutsättningen för att den studerande skall få studiehjälp är att han bedriver studier i viss omfattning. För att få studiebidrag eller förhöjt studiebidrag skall han vara heltidsstuderande. Studielån kan dock utgå även vid deltidstudier. För att studiebidrag eller förhöjt studiebidrag skall utgå till den som första gången gör framställning om studiehjälp krävs att eleven är anmäld till ett kursprogram som för terminen uppgår till 85 poäng enligt vissa tabeller. Av den som bedriver rena brevstudier fordras dessutom att han skickat in minst en lösning. För att en elev skall få studiehjälp vid förnyad framställning krävs bl. a. att han klarat av föregående termins studieprogram. Av deltagare i varvad undervisning fordras också visst deltagande i undervisningen vid skolan. Studerande som deltar i muntlig undervisning vid Hermods, s. k. preparandkurs, kan få studiehjälp under kurstiden, även om han under den termin kursen äger rum inte bedriver studier i sådan omfattning att han uppfyller kraven för heltidsstudier. Som villkor för studiehjälp gäller emellertid i sådana fall att det kan förutsättas att eleven kommer att delta i kurser som tillsammans sträcker sig över en tid av minst åtta veckor. Särskilda anvisningar för kontroll av studieaktiviteten har utfärdats av CSN i en skrivelse den 24.2.1970 till rektorena vid skolorna i Härmösand och Norrköping samt Hermods korrespondensinstitut.

Studiehjälp utgår, såväl till elever vid de statliga skolorna som till vuxenstuderande vid Hermods, i princip för fyra månader under hösttermin och fem månader under vårtermin. Dessutom kan studerande vid de statliga skolorna få ersättning för kostnader för resa till och från skolorten i samband med undervisning vid skolan. Sådan ersättning kan däremot inte utgå till den som deltar i preparandkurser vid Hermods.

Tidigare riksdagsbehandling m. m.*Studiestöd vid praktik*

Vid 1970 års riksdag behandlades två motioner med krav på åtgärder för att ungdom som deltar i kontrollerad yrkesutbildning inom näringslivet skulle kunna få studiestöd efter i stort sett samma grunder som elever inom skolväsendet. I sitt utlåtande med anledning av motionen (2LU 1970:56) hänvisade andra lagutskottet till ett yttrande av CSN, som avstyrkte motionen i första hand på den grunden att sådan utbildning som motionärerna åsyftade inte kunde påverkas av samhället och inte heller kunde jämföras med utbildning vid statsunderstödda företagsskolor med godkända utbildningsplaner. Utskottet påpekade också att behovet av studiesocialt stöd vid sådan utbildning torde vara relativt ringa med hänsyn till förekomsten av lärlingslöner. På utskottets hemställan avslogs motionen.

Studiestöd vid korrespondensstudier

Frågan om studiestöd till korrespondensstuderande och till vuxenstuderande i allmänhet har varit föremål för riksdagens uppmärksamhet vid skilda tillfällen under de senaste åren. I fråga om tiden före antagandet av 1967 års reform av vuxenutbildningen kan hänvisas till särskilda utskottets utlåtande 1964:1 och andra lagutskottets utlåtanden 1965:49 och 1966:34. Propositionen 1967:85 om vuxenutbildningsreformen behandlades av statsutskottet i dess utlåtande 1967:117 och av andra lagutskottet i utlåtandet 2LU 1967:45.

Vid 1968 års riksdag behandlades några motioner rörande det studiesociala stödet till vuxenstuderande. Bl. a. yrkades att korrespondensstuderande som bevisade korrespondensinstitutens preparandkurser skulle erhålla samma studiesociala stöd som elever vid de statliga vuxenskolorna erhöi i samband med de muntliga undervisningsperioderna. Andra lagutskottet erinrade om att det stöd som då utgick till de studerande vid de statliga vuxenskolorna utgjordes, förutom av resekostnadsersättning, av studiebidrag under kurstiderna och att det i studiehjälpsreglementet uppställda kravet, att kurstiden skulle vara minst åtta veckor för att studiebidrag skulle utgå, inte gällde i dessa fall. Motionerna avslogs av riksdagen på hemställan av andra lagutskottet (2LU 1968:19), som inte fann det motiverat att under den pågående utbyggnaden av vuxenutbildningen besluta om ytterligare studiesociala åtgärder för de vuxenstuderande.

I motioner vid 1970 års riksdag behandlades bestämmelsen att en studerande skall ha fyllt 18 år för att inbegripas under vuxenutbildningen. Motionerna syftade till att bestämmelsen skulle avskaffas för korrespondensstuderande så att också yngre elever skulle kunna komma i åtnjutande av studiestöd. Andra lagutskottet (2LU 1970:50) framhöi att korrespondensundervisning endast hade marginell betydelse för ungdomsutbildningen och att det inte var lämpligt att ge stöd till den aktuella

elevgruppen via vuxenutbildningen. Frågan om studiestöd till dessa elever borde i stället avgöras enligt de principer som gällde för samhällets stöd till ungdomsskolan. Utskottet avstyrkte därför motionerna, som avlogs av riksdagen.

Riksdagen har i år beslutat godta vissa av Kungl. Maj:t framlagda förslag angående ändring av formerna för det studiesociala stödet (prop. 1972:27, SfU 1972:20). Dessa innebär till en början att äldre studerande vid studievägar som nu tillhör studiehjälpssystemet förs över till studiemedelssystemet. Reformen är avsedd att åstadkomma större likformighet i studiesocialt avseende för vuxna oavsett på vilket stadium studierna bedrivs. Vidare skall man införa ett enhetligt studiekredit-system, vilket innebär att yngre studerande inom studiehjälpssystemet kommer att erhålla studiekredit i form av återbetalningspliktiga studiemedel. Reformerna är avsedda att träda i kraft den 1 juli 1973.

För närvarande pågår visst utredningsarbete rörande vuxenutbildningen. Kommittén för studiestöd åt vuxna (SVUX) utreder bl. a. studiefinansieringen inom vuxenutbildningen och har i oktober 1971 lagt fram en promemoria, Vuxna Utbildning Studiefinansiering (SOU 1971:80), som är en debattskrift avsedd som underlag för vidare diskussioner. I direktiven för utredningen (U 1969:51) har departementschefen bl. a. uttalat att de studiesociala åtgärderna på vuxenutbildningsområdet kan komma att verka styrande på utbildningssystemet i dess helhet, att avvägningen mellan ungdoms- och vuxenutbildning liksom fördelningen på heltids- och deltidstudier sålunda påverkas av åtgärdernas utformning och att de olika systemen bör bedömas också med hänsyn till sådana effekter. Kommittén har enligt bemyndigande den 25.2.1972 erhållit vissa tilläggsdirektiv, som bl. a. innebär att kommittén bör beakta erfarenheterna från det arbete som bedrivs av kommittén för försöksverksamhet med vuxenutbildning (FÖVUX).

Remissyttrandena

Ingen av de remissinstanser som yttrat sig över motionen 1972:457 tillstyrker motionsyrkandet. Flera av dem uttalar emellertid att förpraktikanternas ekonomiska situation ofta är otillfredsställande. Detta gäller inte bara de i motionen omnämnda blivande förskollärarna utan också andra grupper, som måste fullgöra viss praktik för att vinna inträde vid avsedd utbildningslinje, t. ex. de som ämnar bli arbetsterapeuter, barnsköterskor och fritidspedagoger. Kommunförbundet och Landstingsförbundet påpekar att kommunala bidrag utgår till vissa förpraktikanter. Så utgår t. ex. till praktikanter vid de kommunala barnstugorna bidrag med 250–400 kr. i månaden.

UKÄ framhåller att sådan praktik som avses i motionen inte är att betrakta som ett led i utbildningen utan som ett allmänt behörighetskrav, avsett att garantera att de studerande har ett visst mått av arbetslivserfarenhet inom områden av betydelse för de tillämnade studierna. Från denna utgångspunkt är det enligt UKÄ rimligt att arbetsgivaren svarar för skälig ersättning för det arbete som utförs under praktiktiden.

CSN, SÖ och UKÄ avstyrker motionsförslaget bl. a. av den anledningen att många som gått igenom förpraktik inte blir antagna till den avsedda utbildningen. Om rätt till studiestöd skulle medges även förpraktikanter skulle det, framhåller man, leda till en i många fall orimlig skuldsättning för dem som måste avstå från fortsatta studier.

CSN och Kommunförbundet föreslår som en lösning av förpraktikanternas ekonomiska problem att praktiken integreras i studiegången och fullgörs under den tid eleven är inskriven vid läroanstalten. SÖ, som också understryker sambandet mellan förpraktik och utbildning, påpekar att en översyn av förskollärarytbildningens studieplan pågår och anser att resultatet av denna översyn, som har samband med 1968 års barnstugeutrednings arbete, bör föreligga innan man tar ställning till motionärernas förslag såvitt angår blivande förskollärare.

Utskottet

Studiesociala förmåner utgår enligt två olika system beroende på vilken skolform den studerande tillhör. Till elever vid gymnasier och därmed jämförbara läroanstalter utgår studiehjälp, medan studerande vid eftergymnasiala läroanstalter erhåller studiemedel. Inom studiehjälpsystemet skiljer man mellan äldre och yngre elever. Gränsen går vid 19 år. Studiehjälpen för yngre elever omfattar studiebidrag jämte tillägg och studielån. Till äldre elever utgår förhöjt studiebidrag och studielån. Studiemedlen är indexreglerade och utgår per år med 140 % av basbeloppet. Dessutom kan barn tillägg utgå. Av studiemedlen utgör 1 750 kr. studiebidrag medan återstoden skall betalas tillbaka med indexreglerade avgifter. Studiemedel kan — i motsats till studiebidrag enligt studiehjälpsreglementet — utgå även för deltidstudier under förutsättning att studierna bedrivs på minst halvtid. I sådana fall uppgår studiemedlen till hälften av beloppet för heltidstudierande.

I motionen 1972:457 behandlas frågan om studiestöd till s. k. förpraktikanter. Med nuvarande bestämmelser utgår studiehjälp under sådan praktiktjänstgöring, som ingår i kursplanen för viss utbildning, men däremot inte under sådan praktiktjänstgöring som fullgörs innan studierna påbörjas, oavsett om praktiken är obligatorisk eller ej. Motionärerna framhåller att förpraktikanternas ekonomiska situation ofta är besvärlig. Särskilt nämns blivande förskollärare som måste ha praktik från bl. a. barnstuga. Motionärerna föreslår att den som fullgör obligatorisk praktik som ett led i sin utbildning skall få rätt till studielån.

Ingen av de fem remissinstanser som yttrat sig över motionen tillstyrker denna, även om flera av dem medger att förpraktikanternas ekonomiska situation ofta är otillfredsställande. UKÄ framhåller att sådan praktik som avses i motionen inte är att betrakta som ett led i utbildningen utan som ett allmänt behörighetskrav, avsett att garantera att de studerande har ett visst mått av arbetslivserfarenhet inom områden av betydelse för de tillämnade studierna. CSN understryker också den

principiella skillnaden mellan praktik, som ingår i en viss kursplan, och sådan praktik som åsyftas i motionen. Från flera remissinstanser anföras som skäl för avstyrkande av motionsförslaget att många av dem som gått igenom förpraktik inte blir antagna till den avsedda utbildningen och att dessa skulle åsamkas en i många fall orimlig skuldsättning om de hade rätt till studielån. CSN och Kommunförbundet föreslår som en lösning av förpraktikanternas ekonomiska problem att praktiken integreras i studiegången och fullgörs under den tid eleven är inskriven vid läroanstalt.

Utskottet ansluter sig i allt väsentligt till de sålunda redovisade synpunkterna från remissorganen och avstyrker med hänvisning härtill bifall till motionen 1972:457.

I motionen 1972:980 framställs ett yrkande om studiesocialt stöd till den som genom självstudier och praktik utbildar sig för hunduppfödning.

Ett huvudvillkor för att studiestöd skall kunna utgå vid viss utbildning är att denna är statlig, statsunderstödd eller ställd under statlig tillsyn. De i motionen angivna studierna är inte av den beskaffenhet att de kan jämföras med sådan utbildning som berättigar till studiestöd. Inte heller uppfyller den angivna formen av praktik de krav på anknytning till en viss utbildningsgång med fastställda kursplaner och möjligheter till kontroll vilka uppställs som förutsättning för rätt till studiestöd. På grund härav avstyrker utskottet motionen 1972:980.

Vuxenutbildning förekommer i flera olika former. Det finns kommunal vuxenutbildning, statliga skolor för vuxna, studiecirkelverksamhet inom studieförbunden, arbetsmarknadsutbildning, folkhögskolor, enskilda korrespondensinstitut, utbildning inom löntagarorganisationer m. m.

Motionen 1972:659 tar upp frågan om studiestöd vid korrespondensstudier. Motionärerna erinrar om att studiestöd för sådana studier endast kan utgå till den som bedriver studierna på heltid. De anser det otillfredsställande att deltidsstuderande inte kan erhålla studiestöd och begär utredning av frågan om studiestöd till denna kategori studerande.

Korrespondensundervisning förekommer dels vid statens skolor för vuxna i Norrköping och Härnösand, dels vid de enskilda korrespondensinstituten. Undervisningen vid de statliga skolorna är i allmänhet en kombination av brevkolstudier och undervisning vid resp. skola, s. k. varvad utbildning. Vid norrköpingsskolan meddelas emellertid också undervisning, som äger rum i princip enbart i form av brevkolstudier. Även vid denna undervisning ges emellertid viss undervisning på skolorten. Studierna vid korrespondensinstituten — i detta sammanhang är det framför allt Hermods som är av intresse — sker mestadels i form av brevstudier men det förekommer i viss utsträckning muntlig undervisning i form av s. k. preparandkurser.

Studiestöd för korrespondensstudier utgår efter grunder som är i huvudsak desamma för studier vid de statliga skolorna som för studier vid korrespondensinstitut med examens- och prövningsrätt, dvs. i praktiken endast Hermods. Studiestöd i form av studiehjälp utgår under förutsätt-

ning att eleven bedriver studier i viss omfattning. För att den studerande skall få studiebidrag eller förhöjt studiebidrag krävs att han är heltidsstuderande, vilket innebär att han deltar i ett kursprogram, vars omfattning bestäms enligt vissa fastställda normer. Studielån kan dock utgå även för deltidstudier. Studiehjälpen utgår i princip för fyra månader under hösttermin och fem månader under vårtermin. Studerande, som deltar i preparandkurs vid Hermods, kan få studiehjälp under kurstiden, även om han under den termin kursen äger rum inte bedriver studier i sådan omfattning att han uppfyller kraven för heltidsstudier. Som villkor för studiehjälp gäller emellertid i sådana fall att det kan förutsättas att eleven kommer att delta i kurser som tillsammans sträcker sig över en tid av minst åtta veckor. Utöver den normala studiehjälpen kan studerande vid de statliga skolorna i Norrköping och Härnösand få ersättning för kostnader för resa till och från skolorten i samband med undervisning vid skolan. Sådan reseersättning kan däremot inte utgå till den som deltar i preparandkurser vid Hermods.

Förutsättningarna för korrespondensstudier har förbättrats betydligt under de senaste åren, dels genom utbyggnaden av de statliga skolorna i Norrköping och Härnösand, dels genom ökade möjligheter för de studerande vid enskilda korrespondensinstitut att erhålla statligt studie-stöd. Det är visserligen riktigt, som motionärerna framhåller, att korrespondensstuderande i vissa avseenden är sämre ställda än andra grupper. De har sålunda inte rätt att få studiebidrag för deltidstudier, medan deltidstuderande inom studiemedelssystemet har möjlighet att få studiemedel, en möjlighet som dock införts helt nyligen. Det bör emellertid uppmärksammas att det inte bara är de korrespondensstuderande som saknar rätt att erhålla studiebidrag för deltidstudier utan att detta gäller också andra studerande, som får studiestöd i form av studiehjälp. Möjligheten att ta studielån står för övrigt öppen även för de deltidstuderande. Utskottet vill i detta sammanhang erinra om att riksdagen i år antagit ett förslag som innebär att äldre studerande vid studievägar som nu tillhör studiehjälpssystemet den 1 juli 1973 skall överföras till studiemedelssystemet. Genom denna reform, som är avsedd att åstadkomma större likformighet i studiesocialt avseende för vuxna oavsett på vilket stadium studierna bedrivs, torde motionärernas krav i huvudsak komma att bli tillgodosedda.

Frågan om studiefinansieringen inom vuxenutbildningen utreds för närvarande av SVUX. I direktiven för utredningen (U 1969:51) har departementschefen bl. a. uttalat att de studiesociala åtgärderna på vuxenutbildningsområdet kan komma att verka styrande på utbildningssystemet i dess helhet och påverka avvägningen mellan ungdoms- och vuxenutbildning liksom fördelningen mellan heltids- och deltidstudier.

Med det sagda avstyrker utskottet bifall jämväl till motionen 1972:659.

Med hänvisning till det anförda hemställer utskottet
att riksdagen avslår
1. motionen 1972:457,
2. motionen 1972:659,
3. motionen 1972:980.

Stockholm den 14 november 1972

På socialförsäkringsutskottets vägnar

TORSTEN FREDRIKSSON

Närvarande: herr Fredriksson (s), fröken Sandell (s), herrar Ringaby (m), Karlsson i Ronneby (s), Magnusson i Nennesholm (c), Persson i Stockholm (s), Mundebo (fp), fru Håvik (s), fröken Pehrsson (c), herrar Marcusson (s), Andersson i Nybro (c), fröken Bergström (fp), herrar Signell (s), Lindström (s) och Andersson i Ljung (m).

Reservation

av herrar Ringaby (m), Magnusson i Nennesholm (c), Mundebo (fp), fröken Pehrsson (c), herr Andersson i Nybro (c), fröken Bergström (fp) och herr Andersson i Ljung (m), som ansett

dels att det avsnitt av utskottets yttrande på s. 9 som börjar med "Förutsättningarna för" och slutar med "motionen 1972:659" bort ha följande lydelse:

Som framgår av den ovan lämnade redogörelsen har förutsättningarna för korrespondensstudier förbättrats under de senaste åren. I vissa avseenden är emellertid korrespondensstuderande alltför sämre ställda än andra grupper. Det gäller framför allt dem som bedriver sina studier på deltid. De har visserligen möjlighet att erhålla studielån men kan i princip inte få studiebidrag resp. förhöjt studiebidrag, medan däremot deltidsstuderande inom studiemedelssystemet har möjlighet att få studiemedel. Utskottet anser det särskilt otillfredsställande att denna begränsning av rätten till studiehjälp drabbar dem som studerar per korrespondens. Det finns bland dessa många som bedriver sina studier under stora uppoffringar och som är värda allt stöd från samhällets sida. Det är enligt utskottets mening angeläget att undersöka olika möjligheter att utvidga det studiesociala stödet till de korrespondensstuderande. Det bör därvid övervägas om man skall utarbeta en annan konstruktion av studiestöd för denna kategori än den som gäller inom studiehjälpssystemet. Man bör också beakta möjligheterna att ge stöd till dessa studerande i form av statliga bidrag till en del av den studerandes kurskostnader. Även andra möjligheter att förbättra de studiesociala villkoren vid korrespondensstudier bör övervägas.

dels att utskottet under punkten 2. bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionen 1972:659 hos Kungl.

Maj:t anholder om skyndsam utredning och förslag angående frågan om studiestöd till korrespondensstuderande som inte nu kommer i åtnjutande av studiebidrag jämte tillägg eller förhöjt studiebidrag.

